

Поп Д. Ђурђевић

ПИСЦИ ОСКУДНИХ ВРЕМЕНА

НОБЕЛОВАЦ

Д. Ј. је писац под седативима. Можете га срести у граду како, иако вазда докон, некуда хита као да зна куда ће и да тамо куда иде има нека неодложна посла. А у ствари једва да постоје два-три места где може провести преподне. Потрошити поподне је много лакше, избор је шири јер нема тог књижевног сусрета којем он не присуствује.

Понекад наврати до моје канцеларије да попије сок, нешто ископира, телефонира или да ми прода нову књигу. Те књиге су у ствари кламоване фотокопије које му неко умножи у десетак - двадесет примерака, а он их онда продаје људима које пресреће и спопада на улици или где већ стигне.

Једнога дана улеће у моју канцеларију једна од запослених, сва уплахирана.

Био је малопре онај мали, знате... што продаје књиге. Питао је да ли може да окрене један број и ја сам му дала телефон. Кад он, будала, зове Шведску амбасаду у Београду. Каже: Знате, знам ја да нисам добио Нобелову награду, него ако бисте хтели да погледате на списак како сам рангиран.

Последње две - три године није, бар не од нас, звао Шведску амбасаду, али сумњам да је дигао руке од Нобела.

БИРАЧКО МЕСТО

Б. П. П. је био државни чиновник, вазда ухлебљен у неким чудним институцијама, коморама, центрима и томе слично, за које нико није знао чему служе, јер је продавање магле била њихова основна делатност. Беспослен, а будући да су му најближе комшије били познати писци, одлучио је и он да се окуша у том послу. Финансирао је и објавио неколико својих књига, и то обично две - три одједном. Радило се о истој ствари, истој збирци, али штампаној у два-три дела, иако ни једна књига није била обимнија од четир' табака, ваљда да би имао што више библиографских јединица. Постао је убрзо члан Друштва књижевника, добио чак неке награде и убедио себе да је писац. Али, то му није било довољно. Пошто је рођен у једном малом селу у коме се ваљда нико значајнији од њега није родио, договорио се, не знам с ким, да тамошња библиотека понесе његово име. Услов је био да сам финансира израду и ливење бронзане плоче на којој ће то писати. И излио је. Потврдио ми је то вајар који ју је направио. Неко ми је причао да је у присуству пријатеља и поштовалаца његовог дела, уз тамбураше и богат мени, Б. П. П. ту таблу и поставио.

Сумњао сам да је посреди трач јер нико из матичне библиотеке, којој ова сеоска припада, није о томе ништа знао. А онда, сурфујући Интернетом, пронађем чланак у локалном листу да су мештани Е. дали свој глас за самодопринос а на добробит села. Писало је: „На бирачким местима у Месној заједници и просторијама школске библиотеке ‚Б. П. П‘, од уписаних 3.792 бирача, на референдум је изашло њих 1997 или 52,6%...”

Шта рећи? Да парафразирам генерала Шермана, изгледа да су код нас *само мршви писци, добри писци*, јер они, најчешће, простом скупштинском већином легално добију своје улице, награде, фондове, задужбине. Ови живи, а по властитом убеђењу скрајнути јер не припадају ниједном клану, ниједној партији (или погрешној), страхујући ваљда да се по њима ништа неће звати, ето шта све морају да ураде не би ли по њима људи крстили најобичније – бирачко место.

ПРОФЕСИОНАЛАЦ

Обавезан део ваљда свих књижевних фестивала је обилазак школа и колективно малтретирање школског особља и ђака од стране писца, гостију фестивала и локалних, најчешће, скрибомана који се припоје групи па пред децом глуме величине. На једном фестивалу у Црној Гори, овећа група од 7-8 писаца стигла је у одређену школу. И док су гости, онако мамурни, у зборници клином клин избијали, сркали кафу и потписивали своје књиге директору школе и наставници матерњег језика, деца су, већ изведена у хол, чекала да се појавимо. Појавили смо се кроз двадесетак минута, кад их је већ издало стрпљење. Њих преко две стотине у холу, стојећи, дивно су се забављали, као да је велики одмор. Добро распоређени наставници умиривали су их колико су могли, али жагор је био поприличан па смо се, без озвучења, морали надвикивати с њима. Нити је деци било до наших стихова, нити је нама било до казивања истих. У таквим ситуацијама, реда ради, кажеш песму - две и једва чекаш да се све заврши. Прву двојицу-тројицу још и слушају, а после је све жали боже. Зато први читају гости, док за крај остану домаће снаге.

Публици се последњи обратио извесни В. П., стоматолог у пензији и књижевник по убеђењу. „Пошто сам ја домаћин, а пишем и поезију и прозу, најпре ћу вам прочитати две песме, а онда једну краћу причу.” Сви смо то схватили као добар штос, јер деца нису више уопште обраћала пажњу на нас, а камоли слушала шта говоримо. Међутим, кад В. П. после две песме поче да чита причу, ми смо се само зблануто погледали, уверени да неће истрајати у свом науму. Али погрешили смо. В. П. је са таквим уживањем читао као да је у холу владала апсолутна тишина, иако ја на два метра од њега нисам успео да разазнам ни једну једину реч. На крају се у име организатора и свих нас захвалио на гостопримству и обећао да ћемо опет доћи. Урадио је то достојанствено као прави професионалац. Признајем да ја овако сујетан и размажен, то никада не бих могао. И ко је ту сада онај прави, ми натуршчици или они?

САБРАНА ДЕЛА

О П. Ј. као писцу, нема се шта рећи. Осим што је наочит, енергичан, слаткоречив и способан човек (што ће рећи вичан сваком марифетлуку), он је без икаквог књижевног дара. Има неколико објављених књижица у којима је сабрао своје мисли. Почетком деведесетих, са групом писаца основао је издавачку задругу која је требало да настави постојећу традицију. Задруга је, иначе, припадала једној угледној породици у чијем власништву је била и велика штампарија. Искамчио је од неког пословни простор, окупио око себе групу сарадника, углавном избеглица из Хрватске и Босне и почео да се бави бизнисом. Каквим, никоме није било јасно, али те године на Београдском сајму књига представио се амбициозним издавачким планом изложивши петнаестак књига-макета, на чијим су се корицама налазила, поред осталих и имена врло угледних књижевних посленика.

Наравно да ниједна од тих књига никада није објављена. Нешто касније, задруга је поново била у жижи интересовања културне јавности, јер је најављена као извршни издавач сабраних дела уважене књижевнице М. А. Уговор о томе потписан је са њом у присуству медија и првог човека родног града дотичне списатељице, издвојене су или обећане и неке паре, али... све је на крају завршило пред судом. Од посла, наравно, није било ништа, задруга је полако пала у заборав, књижевница умрла, а П. Ј. нестао са књижевне сцене. Ипак мора му се одати признање да је учинио бар једну добру ствар. Сабрана дела уважене М. А. никада нису објављена.

ШТАМПАНЕ СТВАРИ

Док сам боравио, једном приликом, у неком градићу у унутрашњости, пријатељ, а домаћин, провео ме је кроз центар у намери да ми покаже знаменитости места, будући да сам први пут био у њему. Шетајући, срели смо три човека, са којима ме је упознао и од њих тројице добио сам четири књиге. С посветом, наравно.

Не морам напомињати о каквим књигама је реч. Све оно што је било важно и аутору и мени, писало је на клапни. Побогу, зашто онда нису објавили флајер? Овако вас доводе у непријатну ситуацију. Шта са „штампаним стварима”? Да их оставите у хотелу, нема смисла. Мало је место, могло би се чути, па бисте испали непристојни и незахвални, јер, ако ћемо нашто, поклону се зуби не гледају. Вучете их с пртљагом кући, а тамо иста ситуација. У библиотеци нема места, поготово не за такве књиге, да је понудите антикваријатима не вреди, јер их не занимају, да их баците у контејнер, не иде, да их неком поклоните, срамота је, осим тога имају посвету... Вуку се тако по стану, купе прашину и сметају. А све их је више и више.

Сећам се да је тако, пре готово тридесет година Ђ. С. Р. поклонио једну од својих многобројних књига Бошку Петровићу. Бошко је вероватно погледао књигу, а онда сео и написао љубазно писамце у коме се захвалио на поклону, и уз опаску да за такве књиге нема више места у својој библиотеци, вратио је аутору, поштом.

Признајем да ми је све мање јасно на шта је мислио Плиније Млађи кад је рекао да: „Ни једна књига није тако лоша да нам барем мало не би користила”.

ЧЛАН ЖИРИЈА

СТИЖЕМ НА ЈЕДАН ФЕСТИВАЛ, смештам се у хотел и одлазим да се јавим домаћинима и пристиглим гостима. Седамо за сто, на по чашицу разговора, а као што знате – прича никад краја.

На фестивалу се иначе додељује и награда за најбољу књигу објављену током минувале године. Стигао награђени аутор, седи с директором фестивала у канцеларији и потписује уговор за ону цркавицу коју називају *новчани део*. Убрзо почеше да нас утишавају јер у суседној просторији треба да почне свечана додела. Пошто сам био *необавешћен* питах М. М., који је случајно пролазио крај нас, ко је добио награду. „М. К.” – каже он, – „за књигу...” и рече ми наслов награђене песничке збирке. „За ту глупост”, почнем јавно да негодујем. „Па то не да није за награду, него...” Не би ли ме утишао М. М. се нагне и шапне ми: „Бути, ти и не знаш да си био у жирију”. Признајем да ме је збунио. Ућутао сам и љут једва поднео доделу. Кад је лауреат отишао, приђем директорки фестивала и почнем да негодујем. „Какав је то начин да ме без питања ставите у жири, а онда донесете тако глупу одлуку иза које ја не стојим?” „Шта причаш? Ти уопште ниси у жирију”, рече ми она и показа одлуку на којој су била три

имена, али ниједно није било моје. Касније сам схватио читаву игру. М. М. ми је намерно пустио буву у ухо да не бих гласно коментарисао и негодовао, барем док је лауреат ту.

Иначе, што би рекао Александар Баљак: „Награђена књига је ужасно досадна, али се чланови жирија нису дали заварати”.

КРИТИКА

Госпођа о којој је реч, по образовању је машински инжењер, еколог по професији, а поред тога – писац. На срећу не много амбициозан, јер је објавила једну песничку збирку, једну књигу играказа и још две књиге под насловима које је тешко дефинисати. Под једним од та два недефинисана била је некаква сликовница која је више наликовала стрипу, остварењу аутора алтернативца, цртача прилично ишчашених и морбидних ликова.

На једној промоцији којој су присуствовали и деца и одрасли, изложи списатељица Р. Х. поред те сликовнице и пар других својих књига. Кад су *критичари* рекли шта су имали о делу, поносна ауторка, видевши да у публици и нема много деце, рече да свако ко жели књигу дигне два прста и каже коју жели, а она ће му је радо поклонити. Јавио се неки малишан из првог реда. „Слободно узми коју желиш”, рече она и показа му књиге на столу. Малишан устане, узме сликовницу и поново седе на место.

Док је трајао некакав дијалог с публиком, малишан је прелиставао књигу. И пре но што је Р. Х. заустила да се захвали публици на посети, примети да онај малишан из првог реда поново диже два прста. „Изволи. Хоћеш можда и ову другу да узмеш” и показа на ону књигу играказа. „Не”, каже малишан, „је л’ могу ја ову књигу да вратим?!”

БЕЛЕШКА О ПИСЦУ

Не одлазим у Друштво књижевника. Последњи пут био сам пре десетак година. Тада су ми дали једну књигу, коју још увек чувам и често је показујем. Не ради се о њеном садржају, он је безначајан, али белешка о писцу је импресивна. Због тога је преносим, у целини.

Ж. Г. П. рођен је у 21. 09. 1938. године недалеко од Р-ме. у селу С-ци. Основну (осмољетку) завршио је у Р-ми, а такође и вишу мешовиту гимназију. Вишу школу за организацију рада завршио је у Н. С-ду. и по струци је инжењер за организацију рада – пословни смер. Једногодишњу војну школу резервних официра завршио је у Билећи и од 1977. године је капетан I класе. Завршио је политичку школу при радничком универзитету у Р-ми. Политичку активност испољавао је од 1959. године, да би се повукао из ње 18. 05. 1999. године као члан ООСРС Р-ме. Далеке прошле 1964. године пред изборе – био је кандидован за републичког посланика.

Радио је у „Житопроект“-у дирекција само 35 година, када је 1994. године „описао“ у времену стваросну пензију. Прве песме и прозу почео је писати као гимназијалац. Прву приповетку: „Крај старог ђерма“ написао је 1957. године, са којом се представио на литерарној секцији гимназије. Велики књижевник Брана Црнчевић је веома похвално оценио исто. Први саширични афоризам објављен му је 1967. године на радио Сарајеву. Преко двадесет година објављивао је у листу „Жито“, афоризме, епиграме, песме, цртице, савремене басне и прилоге стручњака. Пише и песме за најмлађе читаоце, а такође и пародије.

У младости био је изврстан спортиста, фудбалер, гимнастичар и атлетичар. Играо је за ФК „Радник“ Р-ма, ФК „Сремац“ Ј-ак и ФК „Јединство“ К-ци. Године 1962. кад је био у Билећи, по завршетку војне школе ПШРО имао је понуду да прислуши прволигашу ФК „Борац“ из

Бања Луке. Ипак велика љубав према свом вољеном зраду Р-и, је учинила своје – да остане у зраду у коме живи од ослобођења, па и данас.

Бавио се сликарством разних техника, али преваходно уља на платину и што пејсажи из природе, а узор му је Ван Гог, ког неизмерно цени. Ни карикатуре му нису сирани.

Воли музику и што народну, а и сам као слушач свира на гитари. Некад је чак и на игранкама у ШУП-и свирао, а на игранкама у зраду у такозваном „Тексасу” неколико пута певао је забавне песме – шад популарне како наше тако и сирани и што њему посебно драге италијанске у оригиналу.

Било је што некад, а сад као пензионер и даље се бави писањем, а музиком – помало, за своју душу, кад падне вече и сунце не пече.

Пре петнаест година играо је шах сјајно, међу њим сада ради релаксације игра по некад и што само брзо и тезне, јер жели, да не траћи време уз оптерећење; ко је јачи – већ да се дружи са свима – што је његова индженерија.